

การพัฒนาคู่มือประจำศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ของนายสำรอง แดงพลับ

DEVELOPMENT OF THE HANDBOOK FOR AGRICULTURAL STUDY CENTER BASED ON NEW THEORY OF MR. SAMRONG TAENGPLUB

นวลเพ็ญ พ่วงพันสี¹ และพิชญา ติยะรัตน์ชัย²Nualpen Puangpunsi¹ and Pitchaya Tiyaratannachai²¹คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร²คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์¹Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silpakorn University²Faculty of Liberal Arts, Panyapiwat Institute of Management

Received: March 2, 2022 / Revised: June 29, 2022 / Accepted: July 1, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพคู่มือศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ของนายสำรอง แดงพลับ 2) ศึกษาผลการใช้คู่มือในการเสริมความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือ กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มอย่างง่ายจากผู้เข้าศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ของนายสำรอง แดงพลับ จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คู่มือประจำศูนย์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนและหลังการใช้คู่มือ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสถิติ t แบบกลุ่มไม่อิสระต่อกัน

ผลการศึกษาพบว่า คู่มือที่ได้รับการพัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพเท่ากับ 80.44/82.66 เนื้อหาภายในคู่มือประกอบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่และกิจกรรมการประยุกต์ใช้ภายในศูนย์เรียนรู้ ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการใช้คู่มือพบว่า ผู้ใช้มีความรู้หลังการใช้คู่มือสูงกว่าก่อนการใช้คู่มืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้ใช้มีความพึงพอใจโดยรวมต่อคู่มือในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาและการออกแบบรูปเล่มมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าคู่มือมีประสิทธิภาพเพียงพอในการใช้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ของนายสำรอง แดงพลับ เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ รวมทั้งการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีดังกล่าวสำหรับผู้สนใจทั้งในด้านกิจกรรมการเกษตรและการดำเนินชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: คู่มือ เศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ ศูนย์การเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop and examine the efficiency of the Handbook for Agricultural Study Center Based on New Theory of Mr. Samrong Taengplub;

(2) to study the results of using the Handbook for promoting knowledge of sufficiency economy philosophy and the new theory in agriculture; and (3) to study the users' satisfaction with the Handbook. The research sample consisted of 100 visitors who visited Mr. Samrong Taengplub's Agricultural Study Center Based on New Theory, obtained by simple random sampling technique. The employed data collecting instruments were the Handbook for Agricultural Study Center Based on New Theory, a learning achievement test for pre-testing and post-testing, and an assessment scale on the user's satisfaction with the Handbook. Statistics used for data analysis were the mean, percentage, standard deviation, and dependent t-test.

The research results showed that the efficiency of the developed Handbook was at 80.44/84.66, which passed the efficiency criterion. The contents of the Handbook comprised the philosophy of sufficiency economy, the new theory of agriculture, and implementation of sufficiency economy and the new agricultural theory in the Study Center. The comparison of the Handbook users' learning achievement scores before and after using the Handbook showed the users' post-learning mean score was significantly higher than their pre-learning mean score at the .05 level of statistical significance. It was also found that the overall satisfaction of the users with the Handbook was at the high level. When their satisfactions with the specific aspects of the Handbook were considered, it was found that their top satisfaction was with its contents and format design. Consequently, the research results indicate that the Handbook is worthy of use as a supplementary document for study tour at the Agricultural Study Center Based on New Theory of Mr. Samrong Taengplub in learning the sufficiency economy and the new agricultural theory, together with its applications both in agricultural practice and daily living activities for those people who are interested.

Keywords: Handbook, Sufficiency Economy, New Theory, Study Center

บทนำ

จากความเหมาะสมของพื้นที่ ภูมิอากาศ และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้อาชีพเกษตรกรรมยังคงเป็นอาชีพหลักของคนไทย จากการรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2563 ประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรกรรมจำนวน 149.25 ล้านไร่ จากพื้นที่ประเทศทั้งหมด 320.69 ล้านไร่ มีเกษตรกรในระบบ จำนวน 18.024 ล้านราย (National Statistical Office Thailand, 2020) การทำเกษตรในอดีตเป็นการเกษตรแบบยังชีพ มีธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต จุดประสงค์หลักเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

เป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันการเกษตรเปลี่ยนไปเป็นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศทำให้แหล่งน้ำจากธรรมชาติลดน้อยลง สภาพอากาศเลวร้าย สภาพดินเสื่อมโทรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกร เช่น ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ สินค้าทางการเกษตรราคาตกต่ำ สวนทางกับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเกษตรกรต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น เมื่อรายได้และรายจ่ายไม่สมดุลกัน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พยายามค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ส่งเสริมให้เกษตรกรเปลี่ยนจากการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสาน ลดการใช้สารเคมี เพิ่มการใช้ปุ๋ยชีวภาพและชีวมวล ในการทำกิจกรรมการเกษตรมากขึ้นและส่งเสริมให้เกษตรกรเน้นพึ่งพาตนเองให้มากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีเผยแพร่และการประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย ในภาคการเกษตรของไทย โดยมีเป้าหมายให้ประชาชน สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เน้นการบริหาร ทรัพยากรธรรมชาติและการทำเกษตรให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อเกษตรกรและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ประชาชนทั่วไปยังสามารถนำมาประยุกต์ ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปจนถึงระดับชุมชนและสังคม (Huai Sai Royal Development Center, 2017)

ศูนย์การศึกษาพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจาก พระราชดำริมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ จากการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ ทฤษฎีใหม่แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั้งในและนอกพื้นที่ จังหวัดเพชรบุรี โดยสร้างเครือข่ายเกษตรกรและ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อเผยแพร่การทำเกษตรตามหลัก ทฤษฎีใหม่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี โดยมีศูนย์การ เรียนรู้ของนายสำรอง แดงพลับ ณ บ้านไร่ใหม่พัฒนา อำเภอลำทับ จังหวัดเพชรบุรี เป็นแหล่งในการเผยแพร่ แนวปฏิบัติตามหลักทฤษฎีดังกล่าวแก่ทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติที่เข้ามาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการทำการเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ แต่ยังคงขาด คู่มือให้ความรู้ภายในศูนย์การเรียนรู้ จึงได้ศึกษาพัฒนา คู่มือขึ้นมาเพื่อให้ผู้เข้าศึกษาดูงานได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดและเผยแพร่ ความสำเร็จจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตให้กับผู้สนใจ

วัตถุประสงค์

1. สร้างและหาประสิทธิภาพคู่มือประจำ ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ของ นายสำรอง แดงพลับ
2. ศึกษาผลการใช้คู่มือในการเสริมความรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักทฤษฎี ใหม่
3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการที่มี ต่อคู่มือประจำศูนย์การเรียนรู้

ทบทวนวรรณกรรม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวพระราชดำริที่ พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้สามารถพึ่งพา ตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงหมายถึง เศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ ไม่ทำ หรือลงทุนในสิ่งที่เกินตัว กินพอดี อยู่พอดี ไม่ เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม สามารถ พึ่งพาตนเองได้ และสามารถตั้งตัวรับมือได้เมื่อเผชิญ กับวิกฤติเศรษฐกิจ (Kittichungchit, 2012) โดยมี องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความพอ ประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดีต่อ ความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น และที่สำคัญคือ ต้องไม่ เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล (Reason- ableness) หมายถึง การตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ กฎหมาย คุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดี โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่าง ถี่ถ้วน และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Office of National Economic and Social Development Council, 1997) โดยแนวทางการปฏิบัติควรอยู่ภายใต้เงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขคุณธรรม ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อดทน มีสติปัญญา และมีความรอบคอบ มีคุณธรรม

โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริตในการทำกิจการต่าง ๆ และเงื่อนไขความรู้ มีหลักวิชาความรู้ที่รอบด้าน สามารถนำมาปรับใช้ด้วยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

ทฤษฎีใหม่

ทฤษฎีใหม่หนึ่งในแนวพระราชดำริในการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในการทำการเกษตร เช่น ที่ดิน น้ำ ต้นไม้ พืชผล ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างให้สามารถเลี้ยงดูและพึ่งพาตนเองได้และคงความสมดุลทางสิ่งแวดล้อมมีจุดประสงค์ในการสร้างเข้มแข็งและมั่นคงให้กับตนเองและประเทศชาติ โดยทฤษฎีใหม่นี้มีหลักการสำคัญในการดำเนินงานคือ

1. เป็นระบบการผลิตเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้

2. ข้าวเป็นปัจจัยหลักที่ทุกคนต้องบริโภคจึงต้องผลิตให้มีข้าวพอกินพอใช้ในครัวเรือนเพียงพอตลอดปีและสามารถจำหน่ายสร้างรายได้เสริมได้เมื่อมีเหลือจากการบริโภคในครัวเรือน

3. น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตรจึงต้องมีน้ำสำรองไว้เพื่อการเพาะปลูกโดยเฉพาะในฤดูแล้งหรือระยะฝนทิ้งช่วงได้อย่างพอเพียง

4. มีการบริหารและจัดสรรที่ดินออกเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการเกษตร

การนำแนวทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชั้น ได้แก่ ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น มุ่งเน้นให้มีการจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน โดยจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ในอัตราส่วน 30:30:30:10 คือพื้นที่ส่วนที่หนึ่ง (30%) ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ โดยเฉพาะน้ำในฤดูฝนเพื่อไว้ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ และเหลือเก็บไว้สำหรับการทำกิจกรรมการเกษตรในฤดูแล้ง พื้นที่ส่วนที่สอง (30%) ใช้เป็นพื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวเพื่อให้มีข้าวเพียงพอเป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี ส่วนที่เหลือสามารถ

จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ พื้นที่ส่วนที่สาม (30%) ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันหากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย และพื้นที่ส่วนที่สี่ (10%) ใช้เป็นที่อยู่อาศัย โรงเรียนสำหรับกิจกรรมปศุสัตว์ ถนนหนทาง และโรงเรียนอื่น ๆ ในขั้นต้นนี้เน้นให้ผู้ปฏิบัติสามารถพึ่งพาตนเองได้และเมื่อแต่ละบุคคลสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงดำเนินการในขั้นต่อไปคือ ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองคือ เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในรูปของกลุ่มหรือสหกรณ์เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น ร่วมจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการจัดหาตลาดสำหรับผลผลิตของกลุ่ม และเมื่อกลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น จึงก้าวสู่ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม ในการประสานงานหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนให้สมาชิกของกลุ่มมีความเข้มแข็งและพัฒนาสู่ความมั่นคงในระดับสังคมและประเทศชาติต่อไป (Lopburi Research and Agricultural Development Center, 2011)

ผลการศึกษาปัจจัยและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต แสดงให้เห็นว่า ประชาชนทั่วไปเกิดการพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่าย มีการวางแผนอนาคตสำหรับตนเองและครอบครัว ปรับวิถีชีวิตของตนให้สอดคล้องกับชุมชน ส่วนเกษตรกรมีกิจกรรมในการประกอบอาชีพของตนเองมากขึ้น มีผลผลิตจากกิจกรรมการเกษตรหมุนเวียนตลอดทั้งปี ทำให้ลดความเสี่ยงจากโรคระบาดและแมลง ความผันผวนของราคาในตลาด และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ได้ทั่วถึง เกิดการสร้างรายได้ทั้งจากการเพิ่มผลผลิตและความหลากหลายของผลผลิต เป็นผลให้เกษตรกรมีงานทำตลอด มีรายได้ต่อเนื่อง ลดการอพยพถิ่นฐาน มีคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความใกล้ชิดอบอุ่น (Maneeenate, 2015; Punprasit, 2010; Wongkondee, 2011)

ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ ของนายสำรอง แดงพลับ

นายสำรอง แดงพลับ เกษตรกรตัวอย่างชาวอำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์จากการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ขึ้นภายในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองในเขตตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี บนพื้นที่ทั้งหมด 16 ไร่ จัดแบ่งพื้นที่ทั้งหมดออกเป็น 4 ส่วนตามสัดส่วน 30:30:30:10 เพื่อใช้ทำกิจกรรมทางการเกษตรและที่พักอาศัยโดยยึดมั่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ จนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการดำเนินชีวิตเป็นที่ยอมรับในแวดวงการทำเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่อย่างกว้างขวางและมีผู้สนใจติดต่อขอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ ศูนย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Office of Royal Development Project Board, 2003) ด้วยเหตุนี้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายในพระราชดำริซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการเผยแพร่แนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีได้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์จากการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่แก่ผู้ที่สนใจ อาทิ เกษตรกร หน่วยงานราชการ นักเรียน นักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งเสริมให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาคู่มือ

คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาหรือเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยนำเสนอแนวทางแก่ผู้อ่านในการปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากคู่มือไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเองต่อไป ในการพัฒนาคู่มือ

ควรพิจารณาถึงประเด็นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ มีการนำเสนอรายละเอียดของประเด็นที่ต้องนำเสนออย่างถูกต้องชัดเจน เรียงลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน เนื้อหาและภาษาในการนำเสนอควรเหมาะสมกับพื้นความรู้ของผู้ใช้ มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจเหมาะสม อ่านง่าย และมีขั้นตอนและตัวอย่างประกอบที่เข้าใจง่าย คู่มือที่ดีควรสนับสนุนให้ผู้ใช้คู่มือสามารถนำความรู้จากคู่มือไปปฏิบัติตามได้จริง ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวางแผนร่างคู่มือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์และโครงสร้างของคู่มือให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้คู่มือ การเตรียมข้อมูลสำหรับการพัฒนาคู่มือโดยกำหนดประเด็นที่นำเสนอที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ศึกษารวบรวม และวางแผนการนำเสนอข้อมูลให้สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและการทดสอบคู่มือ เพื่อสร้างให้คู่มือมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยการทดลองใช้ แก้ไขปรับปรุง และหาประสิทธิภาพของคู่มือก่อนการนำไปใช้จริง (Changkhwunyen, 1996; Phaophung, 2005)

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคู่มือเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่ในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรภายในศูนย์การเรียนรู้และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือ โดยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาดังต่อไปนี้

การพัฒนาเนื้อหาของคู่มือ

คู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานใช้เป็นเอกสารเสริมประกอบการบรรยายสำหรับการเรียนรู้ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ กำหนดการนำเสนอเนื้อหาภายในคู่มือทั้งสิ้น 3 บท ดังนี้

บทที่ 1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขอบเขตในการนำเสนอข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นมาหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและเงื่อนไขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการนำหลักปรัชญาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

บทที่ 2 ทฤษฎีใหม่ ขอบเขตในการนำเสนอข้อมูล ได้แก่ นิยาม ที่มา หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางการประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้นหลักการสำคัญของทฤษฎีใหม่ในการบริหารจัดการพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจนและการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร

บทที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ภายในศูนย์การเรียนรู้ ขอบเขตในการนำเสนอข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลสำคัญของนายสำรอง แดงพลับ เกษตรกรเจ้าของศูนย์การเรียนรู้ อาทิ ประสบการณ์การทำเกษตรทั้งการทำเกษตรแบบดั้งเดิมและตามแนวทฤษฎีใหม่ ตัวอย่างกิจกรรมจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ในกิจกรรมการเกษตรและการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงความสำเร็จที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีดังกล่าว

ขั้นตอนพัฒนาคู่มือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งขั้นตอนในการพัฒนาคู่มือออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สืบค้นความต้องการคู่มือและรวบรวมข้อมูลสำหรับการจัดทำคู่มือ

สืบค้นความต้องการคู่มือเพื่อใช้เป็นเอกสารเสริมประกอบการเผยแพร่ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่แก่ผู้ที่เข้ารับการบริการ ณ ศูนย์การเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จากนายสำรอง แดงพลับ เกษตรกรเจ้าของศูนย์การเรียนรู้และผู้ให้ความรู้หลักแก่ผู้เข้าเยี่ยมชมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ และสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ที่เข้าเยี่ยมชมศูนย์จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสำรวจ

ความต้องการของเจ้าของศูนย์เรียนรู้และตัวแทนผู้เข้าศึกษาดูงานต่อการมีคู่มือและรวบรวมประเด็นเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่ต้องการให้มีการบรรจุลงในคู่มือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลในคู่มือได้ตอบสนองและตรงต่อความต้องการของผู้ใช้และเนื้อหาครบถ้วนมากที่สุด

ขั้นที่ 2 พัฒนาโครงสร้างของคู่มือ

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาวางแผนและดำเนินการพัฒนาร่างคู่มือ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การสร้างคู่มือ การตรวจสอบโครงสร้างของคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ และการหาคุณภาพคู่มือเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไข จากการหาค่าความเที่ยงตรงของคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจำนวน 1 ท่าน พบค่าดัชนี IOC (Indexes of Item-Objective Congruence) เท่ากับ 1.0 แสดงว่า คู่มือมีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา ภาษา และความเหมาะสมในการนำไปใช้ ส่วนการหาประสิทธิภาพของคู่มือ คู่มือที่พัฒนาขึ้นอยู่ในมาตรฐานเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ 80/80 โดยมีค่าคะแนนของการใช้คู่มือเท่ากับ 80.44/82.66 แสดงว่า คู่มือที่ได้รับการพัฒนามีประสิทธิภาพเพียงพอสามารถนำไปใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนรู้ภายในศูนย์การเรียนรู้ได้

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้คู่มือ

นำคู่มือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้ โดยคู่มือที่พัฒนาขึ้นถูกใช้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาดูงาน โดยมีเกษตรกรเจ้าของศูนย์เป็นผู้บรรยายให้ความรู้ ในกรณีของชาวต่างชาติมีการติดต่อผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาแปลคำบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ ก่อนการทดลองใช้คู่มือกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนใช้ (Pre-test) และเก็บข้อมูลหลังการใช้คู่มือโดยใช้แบบทดสอบหลังใช้ (Post-test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 คำตอบ (Multiple Choice) จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ โดยคะแนนที่ได้จะถูกนำมาเปรียบเทียบ

เพื่อศึกษาความแตกต่างของความรู้ที่ผู้ใช้คู่มือได้รับก่อน-หลังการใช้คู่มือ

ขั้นที่ 4 ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อการใช้คู่มือและเผยแพร่คู่มือ

แบบสอบถามแบบเลือกตอบตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดย Likert Rating Scales ถูกนำมาใช้เพื่อสำรวจพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือในด้านเนื้อหา รูปเล่มและการใช้ประโยชน์ ข้อมูลที่ได้นำมาแปลผลตามเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจ หลังจากนั้นมีการปรับปรุงคู่มือรอบสุดท้ายและจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่คู่มือที่พัฒนาขึ้นไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้เข้าศึกษาดูงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 100 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากผู้เข้าศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ของนายสำรอง แดงพลับ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ ประกอบด้วย 1) คู่มือประจำศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักทฤษฎีใหม่ รวมถึงกิจกรรมการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีดังกล่าวในการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมการเกษตรของนายสำรอง แดงพลับ 2) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการใช้คู่มือโดยเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เพื่อทดสอบความรู้ของผู้ใช้คู่มือที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือโดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Rating Scales) โดยทำการประเมินความพึงพอใจในด้านเนื้อหา รูปเล่มและการใช้ประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณที่รวบรวมได้จากการศึกษา

ครั้งนี้นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐานของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ โดยสถิติค่าความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ก่อน-หลังการใช้คู่มือประกอบการเยี่ยมชมศูนย์ โดยใช้สถิติการทดสอบที แบบกลุ่มไม่อิสระต่อกัน (Independent Sample t-test)
3. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจที่ผู้ใช้มีต่อคู่มือ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการพัฒนาคู่มือประจำศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ของนายสำรอง แดงพลับ สรุปผลการศึกษาได้เป็น 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพคู่มือ

ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพคู่มือ พบว่าคู่มือที่ได้รับการพัฒนามีผลการทดสอบประสิทธิภาพของคู่มือเท่ากับ 80.44/82.66 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ที่ 80/80 จากผลดังกล่าวแสดงว่าคู่มือมีประสิทธิภาพเพียงพอในการนำไปใช้ โดยมีรายละเอียดการนำเสนอเนื้อหาภายในคู่มือครอบคลุม 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ เนื้อหาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื้อหาด้านทฤษฎีใหม่ และเนื้อหาด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ไปใช้ภายในศูนย์เรียนรู้ นำเสนอเนื้อหาโดยการบรรยายพรรณนาประกอบรูปภาพและแผนภูมิที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบฉบับภาษาอังกฤษและภาษาไทยเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ที่มีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยคู่มือฉบับภาษาไทยนำเสนอเนื้อหาในจำนวนทั้งสิ้น 52 หน้า และฉบับภาษาอังกฤษนำเสนอเนื้อหาในจำนวนทั้งสิ้น 47 หน้า คู่มือจัดพิมพ์ในรูปเล่มขนาด A5 ซึ่งเป็นขนาดที่สะดวกต่อผู้ใช้ในการพกพาเพื่อใช้ประกอบการรับฟังคำบรรยายและการเยี่ยมชมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บทที่ 1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นมาหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของปรัชญาความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบและเงื่อนไขตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

เนื้อหาในบทที่ 1 ช่วยให้ผู้เข้าใช้บริการศูนย์ การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงที่นายสำรอง แต่งพลับ ได้นำไปปรับใช้อย่าง จริงจัง โดยยึดหลัก “เรียนรู้ น้อมนำ ทำตาม พ่อสอน” จนสามารถประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่าง ของเกษตรกรผู้มีความพอเพียง ที่สามารถสร้างความ มั่นคงให้ครอบครัวและพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาในบทนี้เป็นส่วนช่วยเสริมความเข้าใจให้ผู้เข้าใช้ บริการศูนย์การเรียนรู้ได้เห็นภาพ นำไปปรับใช้เป็น แนวทางในการทำการเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่

บทที่ 2 ทฤษฎีใหม่ ประกอบด้วยความหมาย ที่มา หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางการประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้นหลักการสำคัญของทฤษฎีใหม่ที่เน้นการ บริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ ชัดเจนเพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร และการ บริหารจัดการน้ำที่จะกักเก็บเพื่อให้เพียงพอต่อการ เพาะปลูกตลอดทั้งปี โดยแบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 แนวทางสำหรับการบริหาร จัดการพื้นที่และน้ำแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้พอมิ พอกิน และพึ่งพาตนเองได้ ขั้นตอนที่ 2 การร่วมแรง ร่วมใจกันของสมาชิกในชุมชน ผ่านรูปแบบสหกรณ์ หรือความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชน และขั้นตอนที่ 3 การร่วมมือกับแหล่งเงินหรือ แหล่งทรัพยากรอื่น ๆ ภายนอก เพื่อจัดหาแหล่งทุน หรือพัฒนาการลงทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย เนื้อหาในบทที่ 2 ช่วยให้ผู้เข้าศึกษาดูงานเข้าใจใน สารสำคัญของหลักทฤษฎีใหม่สามารถนำไปปฏิบัติ ตาม เพื่อส่งเสริมให้เป็นเกษตรกรที่สามารถยืนหยัด อยู่ได้ด้วยตนเอง บรรเทาปัญหาความยากจน มีความ เป็นอยู่อย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความพร้อม

ของแต่ละบุคคล เริ่มจากการสร้างความมั่นคงระดับ รายบุคคล โดยเมื่อแต่ละบุคคลมั่นคงแล้วจึงร่วมสร้าง ความเข้มแข็งระดับชุมชนและประเทศชาติเพื่อนำไปสู่ การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงและทฤษฎีใหม่ภายในศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของนายสำรอง แต่งพลับ ประสบการณ์การทำเกษตร ตัวอย่างกิจกรรมการ ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ในกิจกรรมการเกษตรและชีวิตประจำวัน รวมถึงความ สำเร็จจากการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎี

รูปแบบกิจกรรมการเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ของนายสำรอง แต่งพลับ ที่ ยึดหลัก 3 เอง ได้แก่ ปลูกเอง กินเอง ขายเอง ในการ บริหารจัดการพื้นที่ประมาณ 16 ไร่ ที่มีการวางแผน และดำเนินกิจกรรมโดยยึดหยุ่นตามความเหมาะสม ของปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิอากาศ ความต้องการของตลาดและระยะเวลา โดยมีรูปแบบ กิจกรรมการเกษตร ดังนี้ การทำไร่นาสวนผสม การขุด บ่อและร่องน้ำเพื่อกักเก็บน้ำ การทำปศุสัตว์ การผลิต ก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ การใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก การทำปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพ การผลิตน้ำส้มควันไม้ และการจัดทำบัญชีครัวเรือน

เนื้อหาในบทที่ 3 ช่วยให้ผู้เข้าใช้บริการศูนย์ การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ สามารถนำรูปแบบ กิจกรรมการเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ มาปรับใช้ เพื่อพัฒนาการทำเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม เคล็ดล็บการทำงานของของนายสำรอง แต่งพลับ คือ *“ต้องมีความมุมานะ ขยันหมั่นเพียร ต้องใส่ใจดูแล พื้นที่อย่างแท้จริง ใส่ใจทุกปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องใจเย็น ค่อย ๆ ทำ ทีละขั้น โดยยึดหลักเดินทีละก้าว กินข้าว ทีละคำ ทำทีละอย่าง ต้องระเบิดจากข้างใน คือ มี ความตั้งใจจริงแน่วแน่ที่จะทำให้สำเร็จ ให้ความสำคัญ กับสภาพแวดล้อม ไม่เบียดเบียนธรรมชาติใช้หลัก ธรรมชาติดูแลธรรมชาติ”*

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเนื้อหาที่นำเสนอภายในคู่มือ

ผลการใช้คู่มือในการเสริมความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่

จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 100 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 68) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 35) การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 52) ประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของหน่วยงานรัฐบาล (ร้อยละ 30) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาวไทย (ร้อยละ 78) และมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ร้อยละ 87) ผลการทดสอบความรู้โดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการใช้คู่มือ พบว่า หลังการใช้คู่มือผู้ใช้มีความรู้เกี่ยวกับ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสูงขึ้น โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้คู่มือเท่ากับ 16.98 และคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้เท่ากับ 10.16 แสดงให้เห็นว่าคู่มือสามารถนำมาใช้เป็นเอกสารประกอบในการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรทฤษฎีใหม่ของนายสำรอง แดงพลับ ซึ่งคู่มือมีส่วนช่วยให้ผู้ใช้มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่และแนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีใหม่กิจกรรมต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังการใช้คู่มือ

Test	N	MEAN	S.D.	t	df	sig
Pre-test	100	10.16	3.95	-24.45	98	0.00
Post-test	100	16.98	2.95			

หมายเหตุ: นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือ

จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้ที่เข้ามาใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ที่มีต่อการใช้คู่มือประกอบการเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้พบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อคู่มือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความพึงพอใจต่อเนื้อหาของคู่มือที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และช่วยให้ผู้ใช้สามารถบูรณาการเนื้อหาจากการบรรยายของเกษตรกรเข้ากับเนื้อหาภายในคู่มือทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้มากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รองลงมาคือ เนื้อหาภายในคู่มือช่วยให้เข้าใจแนวปฏิบัติและการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีใหม่ในการทำกิจกรรมการเกษตรของนายสำรอง แดงพลับ ได้มากขึ้น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 รูปแบบของคู่มือมีความน่าสนใจ ขนาดรูปเล่มมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 เนื้อหาในคู่มือครอบคลุมเนื้อหาสอดคล้องกับเกษตรกรเจ้าของศูนย์นำเสนอขณะเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับจากคู่มือไปใช้ประโยชน์และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และเนื้อหาของคู่มือตรงตามความสนใจและความต้องการของผู้เยี่ยมชมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. คู่มือที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเอกสารเสริมการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ณ ศูนย์เรียนรู้ของนายสำรอง แดงพลับ มีลักษณะเป็นการบรรยายพรรณนาข้อมูลการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรเจ้าของศูนย์การเรียนรู้ โดยการแบ่งเนื้อหาเป็นหัวข้ออย่างชัดเจน ผู้ใช้สามารถใช้คู่มือเป็นเอกสารประกอบการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้ โดยคู่มือจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถบูรณาการ

ประสบการณ์จากการเยี่ยมชมสถานที่ฝึกปฏิบัติจริงเข้ากับเนื้อหาที่นำเสนอภายในคู่มือได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ Hasmyati et al. (2015) ที่พบว่า คู่มือรูปแบบการสอนในวิชาพลศึกษามีส่วนช่วยสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนในประเทศอินโดนีเซีย โดยที่ผู้สอนสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการนำเสนอภายในคู่มือไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องจากภายในคู่มือมีการเรียบเรียงและนำเสนอเนื้อหาอย่างเป็นระบบตามหมวดหมู่ นำเสนอเนื้อหาและคำอธิบายภายใต้หัวข้อต่าง ๆ อย่างครบถ้วน และมีการนำเสนอภาพประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อหา จึงช่วยให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจในประเด็นที่ต้องการนำเสนอได้เป็นรูปธรรมมากขึ้น อ่านแล้วสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย คู่มือที่ดีจะส่งเสริมความรู้เป็นแหล่งข้อมูลและใช้สำหรับอ้างอิงที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านหรือผู้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไปได้ (Changkhwunyen, 1996; Choosong & Numnoi, 2019; Kullachai, 2017; Pansiri, 2014)

2. คู่มือที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้และเข้าใจในประเด็นที่นำเสนอได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา Ramphan และ Nakjan (2017) ที่พบว่า นักศึกษาสาขางานโรงแรมวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการใช้คู่มือบนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก เพื่อการเรียนรู้สำหรับงานบริการอาหารและเครื่องดื่มสูงกว่าก่อนการใช้คู่มืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เช่นเดียวกับการศึกษาของ Yanagisawa et al. (2015) พบว่า การใช้คู่มือสุขภาพแม่และเด็ก (Maternal and Child Health Handbook) ส่งผลในเชิงบวกต่อการส่งเสริมความรู้ด้านการดูแลก่อนคลอด การคลอดบุตร การอำนวยความสะดวกในการดูแลสุขภาพในคุณแม่ชาวกัมพูชา และคู่มือดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพของคุณแม่อีกด้วย กล่าวได้ว่า

การพัฒนาคู่มือให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เป็นหัวใจสำคัญของผู้จัดทำคู่มือเพื่อให้สามารถส่งต่อ ประเด็นความรู้ไปยังผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานการทำเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ของนายสำรอง แดงพลับ ที่มีต่อการใช้ คู่มือประกอบการเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ พบค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มี ระดับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ด้านเนื้อหาของคู่มือ ที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ช่วยให้ผู้ใช้สามารถ บูรณาการเนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษเข้าด้วยกัน ได้มากและรูปแบบของคู่มือมีความน่าสนใจ ขนาดรูปเล่ม มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นักวิชาการที่ทำการพัฒนาคู่มือเพื่อใช้ในบริษัทต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบที่ผู้ใช้คู่มือมีความพึงพอใจ และให้ความสำคัญ ได้แก่ ลักษณะภาษาที่ใช้ในการ นำเสนอ เนื้อหา ภาพประกอบ รูปแบบการนำเสนอ และ การใช้ประโยชน์ของคู่มือ (Boonsomthop et al., 2020; Ramphan & Nakjan, 2017) เนื่องจากการ พัฒนาคู่มือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านใช้เป็นเอกสาร ประกอบเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อประเด็นที่ ต้องการศึกษาดังนั้นคู่มือควรนำเสนอเนื้อหาที่ถูกต้อง โดยใช้ภาษาที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ภาพประกอบ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้การออกแบบรูปเล่มให้มีขนาดที่เหมาะสม ต่อการพกพาและมีรูปแบบที่น่าสนใจ ยังเป็นปัจจัยที่ ผู้อ่านให้ความสำคัญ

สรุปผล

การพัฒนาคู่มืออย่างเป็นระบบตามขอบเขต เนื้อหาที่ต้องการนำเสนอมีผลให้คู่มือที่ได้สามารถ ใช้เป็นตัวแทนในการนำเสนอประเด็นสำคัญภายในศูนย์ เรียนรู้คือ การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ ของนายสำรอง แดงพลับ ต่อผู้ที่สนใจได้ครบถ้วน โดยคู่มือช่วยเอื้อประโยชน์ทั้งต่อเกษตรกรเจ้าของ

ศูนย์การเรียนรู้และผู้ที่จะเข้ามาศึกษาดูงาน ในกรณี ของเกษตรกรเจ้าของศูนย์ คู่มือช่วยลดความกังวล ในการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดด้านภาษา และคลาดเคลื่อนในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและ รับสารได้ โดยคู่มือสามารถยืนยันความถูกต้องของ เนื้อหาและนำเสนอรายละเอียดในประเด็นที่อาจ ตกหล่นได้ ในกรณีของผู้ใช้คู่มือสามารถช่วยให้ผู้ใช้ มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ที่นำเสนอได้ ครบถ้วนยิ่งขึ้น โดยผู้ใช้สามารถนำความรู้ที่ได้รับ จากการศึกษาดูงานมาบูรณาการเข้ากับเนื้อหาที่มี การนำเสนอภายในคู่มือ ประกอบกับการที่คู่มือมีการ นำเสนอรูปภาพประกอบคำบรรยายยังช่วยส่งเสริมให้ ผู้อ่านทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น รวมถึง ยังสามารถทบทวนเนื้อหาและรายละเอียดต่าง ๆ ที่มี การนำเสนอได้ด้วยตนเองในภายหลัง ในด้านการ พัฒนาคู่มือ ผู้พัฒนาคู่มือควรให้ความสำคัญในการ วางแผนการจัดทำคู่มือ ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาอย่าง ครบถ้วนและง่ายต่อผู้ใช้ในการทำความเข้าใจ รวมถึง การออกแบบคู่มือให้มีความน่าสนใจ ขนาดและรูปเล่ม ของคู่มือมีความเหมาะสมต่อผู้ใช้

สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้บริการเผยแพร่ ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ รวมถึงศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ การมีคู่มือเป็นเครื่องมือ ในการนำเสนอเนื้อหาต่อผู้ที่สนใจเป็นอีกหนึ่งทางเลือก สำหรับผู้ให้บริการ รวมถึงการจัดทำคู่มือฉบับภาษา ต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษยังเป็นการเพิ่ม ช่องทางในการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ให้กับผู้สนใจทั้ง ชาวไทยและชาวต่างชาติ อันเป็นการสร้างเสริมบุคคล และสังคมให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการเผยแพร่คู่มือไปยังหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการเกษตรและ สถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมเผยแพร่

องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ
ทฤษฎีใหม่ รวมถึงแนวทางการประยุกต์ใช้กิจกรรม
ต่าง ๆ ไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างรากฐานของ
ชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

1.2 จัดให้มีการเผยแพร่คู่มือตามช่องทาง
สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงของ
ผู้ที่สนใจและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.3 ส่งเสริมให้มีการนำคู่มือไปใช้เป็น
บทเรียนเสริมหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใน
สถานศึกษาหรือห้องสมุดชุมชน เพื่อให้เยาวชนรุ่นใหม่
และประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจ

ในหลักการของหลักปรัชญาเศรษฐกิจและทฤษฎีใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ทำการวิจัยประเมินและติดตามผล
การนำความรู้ที่ผู้ใช้คู่มือได้รับไปใช้ประโยชน์เพื่อนำ
ข้อมูลมาปรับปรุงคู่มือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ศึกษาผลการเผยแพร่คู่มือในรูปแบบ
ออนไลน์ โดยเฉพาะการนำความรู้ที่ได้รับจากคู่มือไปใช้
ประโยชน์ในการปฏิบัติจริงทั้งในด้านของการปฏิบัติตน
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้
ทฤษฎีใหม่ในกิจกรรมต่าง ๆ ของตน

References

- Boonsomthop, P., Pornudomthap, S., & Paratkajariya, P. (2020). A guidebook design by applying augmented reality to create value and promoting the historical tourist attraction in Muang Kanchanaburi District. *Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University*, 13(3), 87-98. [in Thai]
- Changkhwunyen, P. (1996). *Technique for textbook writing and compilation* (2nd ed.). Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Choosong, J., & Numnoi, J. (2019). A development of interpretation of eco-cultural tourism for creative management: A case study of Lankoi, Pathalung Province. *KMITL Prince of Chumphon Journal Social Science and Humanities*, 1(1-2), 15-25. [in Thai]
- Hasmyati, S. A., Mappanyukki, A. A., & Arafah, A. A. (2019). The development of teaching models guidebooks based on the educator's needs in physical education. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, (481), 50-53. https://www.researchgate.net/publication/346727870_The_Development_of_Teaching_Models_Guide_Books_Based_on_the_Educator's_Needs_in_Physical_Education
- Huai Sai Royal Development Center. (2017). *Philosophy of sufficiency economy*. <http://www.rdpb.go.th/th/Sufficiency>
- Kittichungchit, M. (2012). *Philosophy of sufficiency economy: Ways of equilibrium*. Sangchan Printing. [in Thai]
- Kullachai, K. (2017). Create guidebook for community-based tourism by community participation Bang Namphueng Sub-district Prapradang District, Samutprakarn Province. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 20(20), 26-41. [in Thai]
- Lopburi Research and Agricultural Development Center. (2011). *The first new theory at Wat Mongkol Chaipattana*. http://www.doa.go.th/kasikorn/year-54/nov_dec_54/part-2.pdf

- Maneenate, S. (2015). *The expanding of results obtained from sufficiency economy philosophy implementation in villagers of Makluamai Sub-District Administrative, Sung Noen, Nakhon Ratchasima*. Nakhon Ratchasima Rajabhat University. [in Thai]
- National Statistical Office Thailand. (2020). *Agriculture statistics and fishery statistics*. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/en/11.aspx>
- Office of National Economic and Social Development Council. (1997). *Philosophy of sufficiency economy*. 21st Century Publisher. [in Thai]
- Office of Royal Development Project Board. (2003). *Samrong Taengplub: Successful model of the new theory in agriculture implementation*. Thepphen Vanish Printing. [in Thai]
- Pansiri, W. (2014). *A development of statistical analysis handbook for research*. Rajamangala University of Technology Rattanakosin. [in Thai]
- Phaophung, K. (2005). *The development of manual on enhancing the reading, thinking, analyzing and writing activities for Thai language teacher* [Master's thesis]. Silpakorn University. [in Thai]
- Punprasit, S. (2010). *A study of agricultural production approach by the new royal theory for central farmers*. DPU. <http://libdoc.dpu.ac.th/research/135128.pdf>
- Ramphan, C., & Nakjan, S: DPU. (2017). Development of an English handbook of food and beverage service for students in hotel hospitality program of Phetchaburi Vocational college. *Journal of Humanities & Social Sciences Review*, 19(1), 29-43. [in Thai]
- Wongkondee, W. (2011). *Factor affecting the implementation of sufficiency economy philosophy to daily living: Case study Pakpreak Sub-district Administrative, Muang Kanchanaburi District* [Master's thesis]. Rajabhat Kanchanaburi University. [in Thai]
- Yanagisawa, S., Soyano, A., Igarashi, H., Ura, M., & Nakamura, Y. (2015). Effect of a maternal and child health handbook on maternal knowledge and behaviour: A community-based controlled trial in rural Cambodia. *Health Policy and Planning*, 30(9), 1184-1192. <http://doi.org/10.1093/heapol/czu133>

Name and Surname: Nualpen Puangpunsri

Highest Education: M.Ed. (Teaching English as a Foreign Language),
Silpakorn University

Affiliation: Silpakorn University

Field of Expertise: English Language Teaching

Name and Surname: Pitchaya Tiyarattanachai

Highest Education: M.Ed. (Teaching English and a Foreign Language),
Silpakorn University

Affiliation: Panyapiwat Institute of Management

Field of Expertise: Communicative English for Business